

# Ami örökre elmúlt

## Lóvonat és omnibusz

Arra már nem emlékszem, hogy melyik volt előbb, de még emlékszem mind a kettőre. Mindenesetre hamarabb utaztam lóvonaton, mint omnibusszal.

A lóvonat zöldre festett kocsját két ló húzta, a szerelvény a mai Astória-szállótól indult, az akkori Zrínyi-kávéháztól. Két útirányban mentek a kocsik, a Nyugati pályaudvar és a Városliget felé. És lóvonat ment Ujpestre is, ha jól emlékszem, három lóval, mert az újpesti kocsikat imperiállal építették, a tetejükön is volt ülőhely.

A lóvonat kocsjának eleje és hátulja nyitott volt. A nyitott rész elülső pereméhez nyeregformájú, lecsapható ülést erősítettek, olyanfajta, mint a mai vadászszék. Erre lópochrócot terített a kocsis és lovagiülésként helyezkedett el rajta. Az üléstől jobbra volt a fék, ha a kocsis megállóhelyre közeledett, a kocsis a balkezébe vette mind a két gyepfőszárat és a jobbkezével megforgatta a féket. Ostort csak ritkán használt, de azért az is volt neki, ugyancsak a jobbkeze ügyében. Kerek kis bádogtartóba tűzte bele, mint valami gyengéd virágszálat.

A kocsis ülése mögött, a kocsiba vezető ajtótól jobbra és balra két, illetőleg egy ülőhely volt, összesen három. Ezekért mindig közelharc folyt, különösen a gyerekek részéről. Nagy mulatság volt ott ülni és figyelni a hajtási műveletet, csapongó fantáziával résztvenni benne. Minduntalan megkérdeztem akkor, mért nem ülhet az ember ugyanígy a masiniszta mögött a mozdonyon?

Benn a kocsiban körülbelül 18 ülő- és állóhely volt. A hátsó nyitott részen, ahol a jegykezelő kalauz állt, megint három ülő és néhány álló férőhely volt. Harminc embernél többet nem igen bírt el egy kocsis, de hétköznap még ennyi utas sem akadt. Zsúfolt lóvonatot legfeljebb vasárnap láthatott az ember.

Mikor a lóvonat megérkezett a végállomásra, a kocsis összeszedte a cókmojkját, vette a pochrócot, az ostort és a leemelhető fék-fogantyút, aztán lustán lekecmergett a kocsiról, lekapsolta az istrángokat tartó hámfákat és az egész cakkumpakkal áthajtotta a lovait a kocsis elejére, ami eddig a hátulja volt. Roppant egyszerűen zajlott le az egész művelet, mire véget ért és a kocsis elhelyezkedett, már indultunk is. Ez úgy történt, hogy a kalauz csengetett, a kocsis pedig belefejt a zöld, nyakbavetett zsinóron függő tülökjébe, amelyet útközben is többször megszólaltatott. Főképp akkor, ha egy-egy, az úttesten átkelő ember tévedt a sinekre. Bizonyosan ennek a tülöknek köszönhető, hogy lóvonat soha nem gázolt el senkit.

A Városligetbe a Rákóczi-úton, Rottenbiller- és Damjanich-utcán keresztül jutott el az ember. Onnan egylovas szerelvény vitt bennünket tovább az Állatkertig. A lóvonat kocsijai mind csizmát viseltek és széles ellenzőjű zsokecsapkát. Csendes, tempós, megfontolt ember volt valamennyi. A lovakkal alig volt bajuk, mert azok rég tudtak mindent. Megállóhely közelében maguktól lassítottak, a végállomásokon minden mozgás nélkül cseréltek helyet. A kocsis nem is hajtotta őket, csak éppen kocsikázott velük.

Mikor a lóvonat már rég eltűnt a pesti utcáról, egyetlen ici-pici vonala

még sokáig élt. Ez a vonal az alsó és felső Margitszigetet kötötte össze, két kis kocsi közlekedett rajta szelíd lovacskákkal. Télen negyedóránként indult, nyáron ötpercenként. Az 1920-as évek valamelyik őszen meghívót kaptam a Margitsziget igazgatóságától, ennek a kis lóvonatnak utolsó útjára. Ha tölem függött volna, még ma is ott közlekedne, de már akkor halálra ítélték az új kocsit építése miatt. Utolsó utazásra sokan kapaszkodtunk fel rá, valamennyien régi szigetlakók, szigetbolondok. Lukács Pál, — akkor még a Vígszínház tagja, — hajtotta a lovacskát az alsó úton. Könnyezett, mikor azt mondta: — gyű! És mindenki hallgatott, éreztük, hogy most valami olyan múlik el örökre, ami nagyon kedves volt, mert hozzátartozott az ifjúságunkhoz...

Az omnibusszal a millenáris évben ismerkedtem meg. A Belvárosban laktunk és a kiállításához közlekedő kocsik a Vámházról indultak. Az imperiális járművek mennydörögve vittek bennünket a Ligetbe és minduntalan megtorpantak, mert bárhol intett egy-egy felszállni akaró, a kocsis megállt. Itt már nem volt könnyű dolog kocsisnak lenni, folyton fékeznie kellett a felhők közt, mert ő is az imperiális magasságában ült. Az Andrássy-úton és a Király-utcán közlekedtek ezek a négykerekű felhőkarcolók, utóbbi vonalon a kocsis tetejéről be lehetett látni az első emeleti ablakokba. Be is kiabáltunk sokszor egy-egy vacsora mellett üldögélő famíliának:

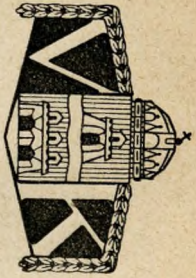
— Jó étvágyat!  
Omnibusz közlekedett a Ligetből a Krisztina-téri Horváth-kertig is, a Lánchidon és az Alagúton keresztül. Ezekbe a kocsikba a pesti Ferenc József-téren pótlóvat fogott be egy omnibusz-bojtár. Három lóval kapaszkodott fel a jármű a Lánchid emelkedőjén és az Alagút előtti dombhajlásra. Az Alagút bejáratánál aztán lemaradt a harmadik ló, leballagott a kapaszkodón, megvárt egy visszajövő omnibuszt és azt segítette Pestre, aztán megint előlről kezdődött minden.

Az Alagút bejáratánál még ma is látható egy vastábla, amelyen régi rajzú vashetik hirdetik, hogy „hangos ének és ostorpatogatás tilos”. A krisztinavárosi kiskocsmákból az utolsó omnibusszal Pestre hazatérő lumpok mégis megszegették a tilalmat, az Alagút boltozata zengett és visszhangzott az énekszótól, különösen akkor, mikor az „Éjjel az omnibusz tetején” kezdetű dal megszületett. Aztán az omnibusz is eltűnt örökre a múltban, de a dal tovább élt, mint az imperiális. El még ma is, a fiatalok is megtanulták, pedig ők már csak autobusszal közlekedhetnek. Sajnálhatják a mulasztást.

Jómagam néha valósággal megrémülök, micsoda jármű-változatosság kísért végig életem során. Gyerekkoromban lóvonatkocsis szerettem volna lenni és omnibuszok tetején üldögeltem, ifjúkoromban éjszaka konflison kocogtam, nappal szélesebb gumikerekű fiáker röpített, később átszálltam taxira, ami ma is hordoz, no és a villamost se felejtjük ki a sorból. De ma még Szegedre is repülőgépen megyek és ha így haladok tovább, a temetőbe már rakéta-löveg röpíti a nagy idők tanújának koporsóját.

Endrődi Béla

Közp. nyomt. XX. cs. 23. sz.



### Budapestre vonatkozó újságcikkek

Oszálvizás

Szerző:

Endrődi Béla

Cím:

Lóvonat és omnibusz  
Ami örökre elmúlt.

Forrás:

Hirbör

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. filz.)

(Oldal)

Hely

385.86

Idő

1870 - 96/1920

Személy

Helyszám

Székesfehérvári házinyomda 1926 — 8891